

**Аналітична довідка за результатами моніторингового дослідження
«Рівень сформованості базових компетенцій з природознавства учнів 4-х
класів загальноосвітніх навчальних закладів м. Києва»
(демоверсія)**

На виконання наказу Департаменту освіти і науки, молоді та спорту виконавчого органу Київської міської ради (Київської міської державної адміністрації) від 10 листопада 2014 р. за № 579 «Про організацію та проведення моніторингового дослідження «Рівень сформованості базових компетенцій з природознавства учнів 4-х класів загальноосвітніх навчальних закладів м. Києва» 17 грудня 2014 р. вперше проведено моніторингове дослідження вивчення рівня сформованості природознавчих компетенцій столичних четвертокласників. Завдання, визначені в програмі дослідження, виконані повністю. За результатами дослідження підготовлено аналітичну довідку.

Навчальні заклади міста, учасники моніторингового дослідження, отримали:

- оцінку за виконання завдань тестового зошита кожним учнем;
- результати виконання завдань тестового зошита за рівнями навчальних досягнень учнями кожного класу, району;
- зведені результати виконання завдань четвертокласниками загальноосвітніх навчальних закладів м. Києва.

За результатами моніторингового дослідження з природознавства визначено рівень сформованості базових предметних компетенцій, виявлено чинники, що впливають на формування природознавчої компетентності учнів початкової школи. Крім того, учителі отримали можливість:

- оперативного внесення відповідних коректив у методику викладання предмета «Я і Україна. Природознавство»;
- планування роботи з учнями щодо виявлених проблем;
- прогнозування навчальних ситуацій на наступний навчальний рік;
- порівняння оцінки учня з природознавства з незалежною оцінкою за виконання тесту.

У дослідженні «Рівень сформованості базових компетенцій з природознавства учнів 4-х класів загальноосвітніх навчальних закладів м. Києва» оцінювалися такі результати навчання природознавства:

- сформованість базових знань, умінь і навичок з природознавства для подальшої практичної реалізації принципу наступності у навчанні;
- розуміння учнями понятійного аспекту природознавства;
- уміння учнів працювати з географічною картою;
- навички виконання завдань практичного спрямування.

Тема дослідження

Рівень сформованості базових компетенцій з природознавства учнів 4-х класів ЗНЗ м. Києва

Об'єкт дослідження – формування базових компетенцій з природознавства учнів початкових класів

Предмет дослідження – базові компетенції з природознавства учнів 4-х класів загальноосвітніх навчальних закладів м. Києва

Мета дослідження:

- визначити рівень сформованості базових компетенцій з природознавства учнів 4-х класів загальноосвітніх навчальних закладів м. Києва;
- виявити чинники, що впливають на формування природознавчої компетентності учнів початкової школи.

Характеристика тесту з природознавства як інструменту дослідження

Для визначення рівня сформованості базових компетенцій з природознавства четвертокласників загальноосвітніх навчальних закладів м. Києва був розроблений тест, зміст навчального матеріалу якого відповідав чинній програмі з навчального предмета «Я і Україна. Природознавство».

Час, відведений на виконання тестових завдань, – 40 хвилин.

Учні працювали з тестовими зошитами двох варіантів, у кожному з яких по 20 завдань. Усі завдання закритої форми: 16 із них – на вибір однієї правильної відповіді серед чотирьох запропонованих, 3 завдання – на встановлення відповідності і 1 завдання – на встановлення правильної послідовності.

Тест вміщував 9 завдань з навчальних тем 3-ого класу та 11 завдань з тем, які на момент проведення дослідження вивчені учнями в 4-ому класі. Завдання у тестовій формі створювалися відповідно до теми та мети дослідження.

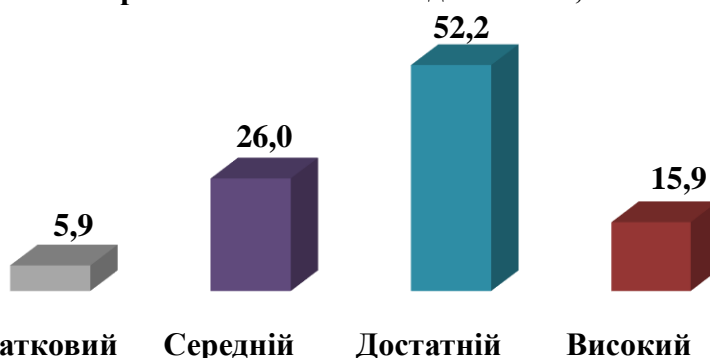
Загальна характеристика результатів виконання завдань тесту учнями 4-х класів ЗНЗ м. Києва

За результатами тестування визначено рівень сформованості базових компетенцій з природознавства учнів 4-х класів загальноосвітніх навчальних закладів м. Києва.

Первинні тестові бали переведені у стандартизовану шкалу оцінювання за рівнями навчальних досягнень – діаграма 1.

Діаграма 1

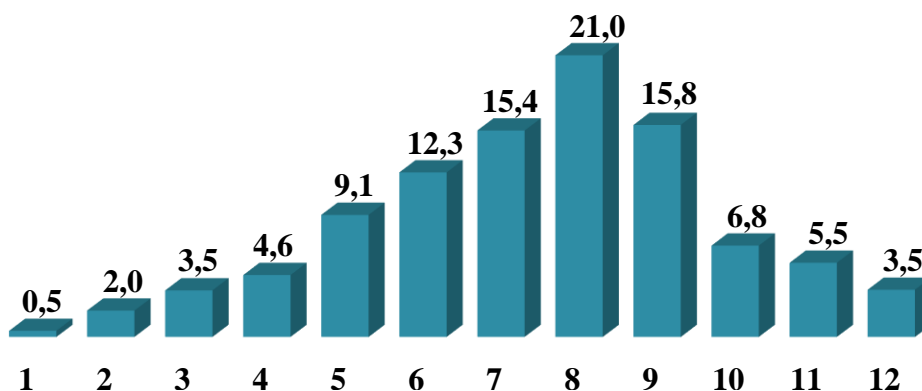
**Розподіл учнів 4-х класів
за рівнями навчальних досягнень, %**

Найбільше учасників дослідження, кожен п'ятий учень, отримав оцінку «8» (діаграма 2).

Діаграма 2

**Розподіл учнів 4-х класів за 12-бальною шкалою
оцінювання, %**

Висновки за результатами проведеного моніторингового дослідження

Моніторингове дослідження «Рівень сформованості базових компетенцій з природознавства учнів 4-х класів ЗНЗ м. Києва» проведено відповідно до програми. Поставлені цілі й завдання виконані повністю.

За результатами тестування виявлено, що більшість четвертокласників за виконання завдань тесту отримали бали достатнього рівня навчальних досягнень.

Аналіз результатів дає підстави зазначити, що найкраще учні 4-х класів:

- розрізняють умовні знаки, якими позначаються певні об'єкти на плані місцевості;
- знають ознаки живих організмів;
- знають назви планет;
- розрізняють планети Сонячної системи за розміром та розташуванням;
- розуміють поняття «тіло», «речовина»;
- уміють класифікувати тіла за кількістю речовин у їхньому складі;
- знають особливості роботи компаса під час грози та поблизу залізниці;
- розрізняють горючі корисні копалини у рідкому та твердому агрегатних станах (нафту, кам'яне вугілля);
- знають, чим дихають тварини водойм та ті, які живуть у ґрунті;
- знають ознаки, за якими людей розподіляють на раси;
- уміють визначати відстань між об'єктами за планом місцевості;
- знають властивості води-рідини;
- знають, які функції виконує кожен орган рослини;
- знають, за якими зовнішніми ознаками визначається приналежність тварин до певних груп;
- знають назви материків і можуть показати їх на фізичній карті півкуль.

Разом з тим, деякі компетенції з природознавства потребують корекції або повторного опрацювання. Серед таких компетенцій можна виділити наступні:

- знання часу обертання Землі навколо Сонця та навколо своєї осі; знання закономірних наслідків цих обертань;

- розрізнення між собою об'єктів природи та предметів, створених руками людини;
- позначення сторін горизонту на аркуші;
- знання причин поділу Землі на теплові пояси;
- уміння показувати на карті півкуль океани;
- засвоєння понять «меридіан», «паралель», «земна вісь», «екватор», «лінія горизонту»;
- розрізнення на карті меридіанів, паралелей та екватора;
- уміння будувати ланцюжок живлення.

За результатами анкетування виявлені чинники, які позитивно впливають на формування компетенцій з природознавства учнів 4-х класів, а саме:

- застосування технічних і електронних засобів навчання;
- проведення інтегрованих уроків;
- вибір відповідних додаткових навчальних посібників;
- проведення навчальних екскурсій;
- упровадження в процесі навчання стратегій критичного мислення;
- розробка учнями міні-проектів;
- проведення дослідів і практичних занять;
- застосування групової і парної форм роботи;
- наявність педагогічного досвіду (чим більший досвід – тим кращі результати);
- планування самостійної роботи учнів з підручником.

Серед факторів негативного впливу на формування базових компетенцій з природознавства, учасники опитування зазначили такі:

- велика наповнюваність учнів у класі;
- невідповідність кількості годин природознавства за розкладом об'єму навчального матеріалу;
- недостатнє матеріально-технічне забезпечення;
- неякісне виконання учнями домашнього завдання.

Рекомендації

Відповідно до результатів дослідження є підстави сформулювати методичні рекомендації для вчителів початкової школи щодо викладання предмета «Я і Україна. Природознавство».

Аналіз результатів виконання завдань тесту зумовив необхідність акцентувати увагу вчителів на формуванні таких природознавчих понять як: «природа», «жива природа», «нежива природа», «меридіани», «паралелі», «лінія горизонту», «екватор», «вісь Землі», «сторони горизонту».

За результатами тестування учителям 4-х класів можна порадити відкоригувати в учнів знання щодо:

- часу оберту Землі навколо Сонця та своєї осі;
- причин зміни пір року та часу доби;
- причин поділу Землі на теплові пояси;
- позначення сторін горизонту на аркуші;
- правила побудови ланцюжка живлення.

Удосконалення також потребують такі вміння четвертокласників:

- розрізняти об'єкти природи та предмети, виготовлені людиною;
- вміння показувати на географічній карті: меридіани, паралелі, екватор та океани Землі;
- вміння будувати ланцюжок живлення.

За результатами анкетування для покращення якості викладання природознавства в початкових класах учителям можна порекомендувати наступне:

- застосовувати на уроках технічні й електронні засоби навчання;
- проводити інтегровані уроки природознавства;
- під час вибору додаткових навчальних посібників орієнтуватися на ті, використання яких за результатами дослідження більш ефективне, а саме: «Я і Україна. Експрес-контроль» автора Назаренко А. А., атлас «Природознавство», «Природознавство. Завдання з логічним навантаженням» Митник О. Я., Большакова І. О.
- проводити навчальні екскурсії;

- упроваджувати стратегії критичного мислення;
- проводити дослідні і практичні заняття.